

III. Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi

28-29 Kasım, 2019, Gaziantep

<http://www.ulk.ist/>

Konteyner Taşımacılığı ve Güvenlik

Özet

Fahri Erenel

Doç. Dr.

İstinye Üniversitesi

ferenel@istinye.edu.tr

Dünya ticaretinin yaklaşık % 80'i, Türkiye dış ticaretinin yaklaşık %90'ı denizyolu taşımacılığı ile yapılmaktadır. Farklılaşan talep yapısı, hız ve rekabet, aynı anda büyük miktarda yük taşımaya olanak vermesi vb. nedenler, limandan limana taşımacılık biçimini kapıdan kapıya taşımacılığa bırakmakta, bu durumda ise kombine taşımacılığa uygun olan konteyner taşımacılığı ön plana çıkmaktadır. Dünya'da, kargoların yaklaşık %90'ı konteynerlerde taşınmakta ve yıllık aşağı yukarı 300 milyon konteyner deniz yoluyla nakledilmektedir.

Konteyner kullanımının yaygınlaşması yasadışı her türlü oluşuma adeta yeni bir olanak yaratmış görünmektedir. İnsan, silah, uyuşturucu başta olmak üzere her türlü kaçakçılıkta ve terörist eylemler için patlayıcı, silah ve terörist nakli dahil illegal amaçlar için kullanılmakta olan konteyner taşımacılığı, taşımacılık ve güvenlik ilişkisinin etkili bir şekilde kurulması ve sürdürülebilir olmasını zorunlu kıldığı değerlendirilmektedir. Ayrıca, limandaki yüklemelerden sonra gemilerin kontrolünün nispeten zor olduğu açık denizde seyretmesi, hatta izni kaybettirmek için illegal yükünü açık denizde değişik bandıralı gemilere nakledilebilmeleri ülkeler için ciddi bir güvenlik sorununa dönüşmektedir.

Konteynerlerin sadece illegal taşımacılıkta değil aynı zamanda içlerine patlayıcı yerleştirilerek terör malzemesi olarak kullanılmaya başlandıkları da görülmektedir. Çeşitli nedenlerle boş olarak denize bırakılan konteynerler ise deniz ulaştırma güvenliğini ciddi bir şekilde etkileyebilmektedir.

Adeta bir Truva atına benzeyen konteynerlerin kontrol eksikliğinin sonucunun haksız kazanç, kan ve gözyaşı olacağı kuşkusuzdur. Bu çalışmada; konteyner taşımacılığının artan önemine vurgu yapmak, aynı zamanda illegal maksatlarla kullanımlarında artış yaşanan konteynerlerin kontrol ve

denetimlerinin etkili bir şekilde yapılmamasının nasıl bir güvenlik zafiyetine yol açabileceğini ortaya koymak, başta mevzuat olmak üzere eğitim, teknoloji, ülkelere arası işbirliği, insan gücünün yetiştirilmesi vb. konularda yapılanlar ve yapılmakta olanlar ortaya konularak geleceğe yönelik öngörülerde bulunulması amaçlanmaktadır.

Çalışmada, örneklem olarak ABD ve Türkiye'nin bu konudaki mücadele usul ve yöntemleri incelenmiş, bazılarına yer verilmiştir.

Konteynerler hakkındaki korkular, 18 Ekim 2001 tarihinde İtalya'nın Gioia Tauro limanında, bir konteynerin içinde yakalanan ve yanında 1 cep telefonu, 1 uydu telefonu, 1 dizüstü bilgisayar, New York JFK havaalanında çalışan bir teknisyene ait sahte kimlik bulunan kaçak yolcu ile teyit edilmiştir. Bahse konu konteynerin Port Said limanında gemiye yüklendikten sonra, Gioia Tauro ve Rotterdam limanlarından geçerek 2,5 milyon konteynerin arasında Kanada'ya ulaşması ancak liman görevlilerinin, havalandırma deliklerini genişletmeye çalışan kaçak yolcuyla tesadüfen fark etmeleri ile engellenebilmiştir.

Stockholm Barış Araştırmaları Enstitüsü (SIPRI), konuyla ilgili yayınladığı bir raporunda silah kaçakçılığının büyük kısmının gemi konteynerleriyle yapıldığını duyurmuştur. Uluslararası ticarete dolaşan konteynerlerin sadece %2'sinin kontrol edilebildiğini belirten kurum, bunun kaçakçılara büyük kolaylık sağladığını belirtmiştir. Alman gemicilerin konteynerlerinin %19,5'i kontrol edilebilirken, Yunanistan'ın %10,6'sı Amerika'nın ise yüzde 7,8'i gümrük ve polis denetiminden geçmektedir. SIPRI uzmanlarına göre silah kaçakçılığının büyük kısmı da Avrupa Birliği, OECD ve NATO ülkelerinden yapılmaktadır.

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de yaşanan terör olaylarının ardından ABD Gümrük İdaresi, ithalatlarının büyük ölçüde deniz yolu ile yapıldığı gerekçesi ile konteynerlerin terörist eylemlerde kullanılmasının önlenmesi için Konteyner Güvenlik Girişimi "Container Security Initiative" adı altında bir uygulama başlatmıştır. Bunun bir nedeni ABD ithalatının toplam değerinin %55'nin konteynerler ile yapılması ve her yıl yaklaşık 9 milyon yük konteynerinin ABD limanlarına boşaltılmasıdır.

Diğer bir çalışma ise, "Terörizme Karşı Gümrük-Ticaret İş Birliği Girişimi (C-TPAT)'dir. Türkiye mevzuatında ise "Ekonomik Operatör veya Yetkilendirilmiş Yükümlü" kavramlarına yer verilmiştir. Yetkilendirilmiş yükümlü kavramı temelde basitleştirmeye ilgili unsurları içeren bir kavramdır. Bu

kavramdan beklenen iki temel hedef bulunmaktadır. Bir yönüyle ticareti hızlandırırken ve kolaylaştırırken iyi niyetli ticaret erbabının ticaretini hızlı ve seri bir şekilde kolay bir şekilde yapması sağlanırken, diğer taraftan kullanılan yüksek teknoloji ve yeni yöntem ve metotlarla kötü niyetli, yasal olmayan ticaretin de en sert bir şekilde nlenmesine yönelik tedbirlerdir.

Türkiye’de,10 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe giren ‘‘Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği’’ ve yine aynı tarihte ‘‘Gümrük Yönetmeliği’’ nde yapılan değişiklikle ‘‘Fabrikada Gümrükleme’’ imknı getirilmiştir.

Konteyner güvenliğinin sağlanması için çeşitli teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanımına devam edilmektedir. Bu önlemlerden biri de hareket kabiliyeti yüksek Backscatter Van tipi Mobil Tarama Sistemlerinin, işlem hacmi yoğun olan limanlarda faaliyete geçirilmiş olmasıdır. Sistem, araç ve konteynerlerin röntgenini çekerek eşya, araç ve konteynerin içerisine gizlenmiş uyulurucu, silah, mühimmat, patlayıcı başta olmak üzere toplum sağlığını ve ülke güvenliğini tehdit eden tüm yasa dışı unsurların fiziki arama yapılmadan görülebilmesine imkn sağlamaktadır.

Konteyner güvenliğini tek başına ele almak fazla bir anlam taşımamaktadır. Liman alanı, liman çalışanları, güvenlik görevlileri, mevzuat başta olmak üzere bütün güvenliği etkileyici ve sağlayıcı unsurları bütüncül bir anlayışla ele almak gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Konteyner, Kaçakçılık, Güvenlik

